

Motion till riksdagen

1988/89:Bo238

av Hans Rosengren (s)

Kommunala investeringsfonder för VA-nät m.m.

Delar av de kommunala VA-näten är i dag föråldrade och starkt förslitna. Även om ungefär hälften av VA-nätens totala längd tillkommit efter 1965, finns det i det övriga nätet ett stort inslag av ledningar som i förhållande till normal brukslängd är mycket gamla. Med en medellivslängd hos ledningarna på 40–50 år behöver alltså, som ett räkneexempel, halva landets ledningsnät bytas ut före år 2010. Med den saneringstakt som kommunerna i dag håller är detta omöjligt. Även om kostnaderna för att byta ut äldre ledningar anges som skäl för den långsamma förnyelsetakten, innebär sannolikt läckageförlusterna samt de kostnader och olägenheter som uppstår vid haverier nog så stora problem.

Även om ledningarna i vissa fall och under gynnsamma omständigheter kan hålla längre än 40–50 år, ökar risken för haverier, stora läckage och förorening av dricksvattnet mycket kraftigt i äldre ledningsnät. En livslängd på flera hundra år, som förutsätts om saneringstakten inte ökar, är givetvis helt orealistisk.

Samtidigt som det alltså finns ett stort, akut behov av insatser för att byta ut uttjänta delar av VA-näten, finns det betydande både ekonomiska och sanitära fördelar att vinna genom teknik- och materialutveckling. De metoder som idag, bl.a. på grund av materialets beskaffenhet, är möjliga att använda är ofta förknippade med stora praktiska problem samtidigt som de är kostsamma. Med nya material, t.ex. rostfria rör, skulle andra, bättre metoder kunna komma ifråga samtidigt som livslängden och de hygieniska egenskaperna skulle öka dramatiskt. Den fördyring som ett sådant materialval skulle medföra, skulle således väl kompenseras genom ökad livslängd, enklare anläggningsmetoder och minskade underhållskostnader.

Också bland det offentliga beståndet av lokaler, byggnader och andra slag av anläggningar finns stora behov av upprustning. Här är det ofta till och med fråga om behov som rör ett tämligen nytt bestånd, även om omoderniteter och förfall på grund av ålder och långvarigt bristande underhåll kanske fortfarande utgör ett kvantitativt större problem. Bland det allmänna anläggningar finns också sådana som på grund av ålder och otidsenlig utrustning eller utformning har en skadlig inverkan på miljön. Också av detta skäl finns alltså ett behov av förnyelseinsatser.

Bristen på långsiktighet i planering och resursallokering tar sig inte enbart uttryck i eftersläpningar. Det finns också en risk för, och ibland en klar tendens till, att det uppstår en olycklig konkurrens om resurserna mellan å ena sidan investeringsändamål som har med sanering och upprustning av befintliga men föråldrade anläggningar att göra och å andra sidan nyinvesteringar i byggnader och anläggningar i samband med expansion och utveck-

ling. I en högkonjunktur, när behovet av nya bostäder och industriella satsningar är stort, är det olyckligt om resurser måste användas för att åtgärda brister i det som redan finns. Så långt möjligt bör därför upprustnings- och saneringsinsatserna företas vid konjunkturavmattningar, när nyanläggningsbehovet är lägre.

En sådan planering av reinvesteringarna förutsätter emellertid en god handlingsberedskap och en förutseende avsättning av investeringskapital. I princip måste staten, landstingen och kommunerna under år med högkonjunktur och hög investeringsaktivitet i andra sektorer fondera medel som kan tas i bruk när resursutrymmet för reinvesteringssändamål blir större.

Med den ekonomiska situation som i dag råder i många landsting och kommuner, är benägenheten att göra avsättningar av detta slag ofta tämligen liten på grund av andra trängande behov. Det finns därför anledning att uppmuntra ett kommunalt och landstingskommunalt investeringssparande genom särskilda stimulanser.

Särskilda kommunala investeringsfonder bör därför utvecklas för upprustningsändamål av de slag som beskrivits ovan. Sådana avsättningar bör också stimuleras genom speciellt utformade avkastningsvillkor. Utnyttjandet av fonderade medel bör knytas till ett planeringskrav. Speciellt hög avkastning bör således kunna utgå när medel lyfts under lågkonjunktur för upprustningsprojekt som prioriterats i fastställd plan. Systemet bör dock utformas så att upphandlingen av material sker i en takt som medger genomförande av investeringarna vid lågkonjunktur.

Stimulanserna kan eventuellt kompletteras med speciella bidrag. Även om möjligheten att genom lagstiftning öka kommunernas benägenhet att öka investeringstakten kan övervägas, är stimulanser klart att föredra.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att stimulera kommunala reinvesteringar i VA-nät och andra anläggningar.

Stockholm den 24 januari 1989

Hans Rosengren (s)